СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 271. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 21. падолиста, 1927. VOL. XXXV. No. 271. Jersey City, N. J., Monday, November 21, 1927. THREE CENTS.

БОРА ВЕДЕ ДАЛІ АҐІТАЦІЮ ЗА ПРОГИБІЦІЄЮ

КАЖЕ: ТІЛЬКИ ВИКОНУВАНА ПРОГИБІЦІЯ МОЖЕ СПРАВДІ ПОКАЗАТИСЯ НЕПІДХОДЯЧОЮ.

КЛІВЛЕНД, Огайо, 18. падолиста. — Сенатор Бора виступив тут перед річною конвенцією великої фармерської організації Нешенел Ґрейндж з промовою за потребою виконування прогибіційного закона.

Сенатор висказав погляд, що републиканська партія повинна проголосити прогибіційну плятформу та взятися серіозно до виконування сього закона, бо тільки тоді, як прогибіція буде виконувана, буде можна пізнати її дійсну вартість.

ВИКОНАЛИ КАРУ СМЕРТИ НА РОЗБІЙНИКАХ.

ІТАЛІЙСЬКИХ ІМІҐРАНТІВ ЗАБИТО ЗА ВБИТТЄ ОДНОЇ ОСОБИ.

ТРЕНТОН, Ню Джерзі, 18. падолиста. — У місцевій стейтовій вязниці страчено нині на електричнім кріслі 4 італійських бандитів, засуджених за вбийство Джорджа Кондита, 70-літного платничого підприємства Рід Айс-Крім Ко. оф Нюарк. Подія случилася ще 18. липня 1926. року; обжаловані вели завзяту правну боротьбу проти трачення. Ідучи на електричне крісло, всі вони заявляли, що вони невинуваті.

АНТИСАЛУНОВА ЛІҐА ВИЗНАЧУЄ 5 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ НА АҐІТАЦІЮ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 18. падолиста. — Антисалунова Ліґа визначила на прогибіційну пропаґанду на слідуючий рік суму 5 міліонів долярів. Вживати сих гроший мають на пропаґанду через ґазети, радіо та рухомі образки.

ВІДКРИЛИ ЗАГОВІР ПАЧКУВАТИ ОРУЖА ДО МЕКСИКА Й НІКАРАҐВИ.

НЮ ОРЛІНЗ, 18. падолиста. — Урядники митового уряду відкрили шайку заговірників, що мала на ціли пачкувати оружа до Мексика й Нікараґви.

Уряд попав на слід сеї шайки, переловивши 7,500 скринок патронів, наладованих на корабель Чолютека, що мав виплисти зі сього порту до Пуерто Кортес, у Гондурасі. Заговір має богато людий по ріжних портах Америки та орудував великими сумами гроший.

БАНКИР СКИДАЄ ВИНУ ЗА ВІЙНУ НА ДИПЛЬОМАТІВ.

НЮ ЙОРК, 18. падолиста. — На річному банкеті Американської Академії Політичних Наук, що відбувся нині в го телю Астора, виступив відомий американський банкир Томас Лемонт, спільник банкирської фірми Морґана, з цікавою промовою. Досі звичайно говорилося про велику порцію відвічальности банкирів за міжнародні замішання та війни. Тепер Лемонт виступає публично з думкою, що банкирі є носіями ідеї міжнародного порозуміння, а політики й дипльомати є дійсними винуватцями воєн.

КАРДИНАЛ КЛИЧЕ СКЛАДАТИ ЖЕРТВИ НА ПЕТРІВ ГРІШ.

НЮ ЙОРК, 18. падолиста. — Нюйорський епископ кардинал Гейз визначив неділю, дня 27. падолиста, на збірку річного „Петрового гроша", себто жертв для римського папи.

У своїм пастирськім листі кардинал закликає своїх вірних до специяльної жертвенности в сьому році, бо треба поширяти католицьку віру. Кардинал підчеркує в одному місци, що католицька церква має інтернаціональну орґанізацію.

ВЕЛИКІ ПРОТИВНИКИ ПОРОКІВ ПОКАЗУЮТЬСЯ ОБМАНЦЯМИ.

ПИТСБУРҐ, 18. падолиста. — Велика лава присяжних суддів стейтового суду повіту Алеґені постановила поставити на суд за обманства Виліема Кинґа, головного секретаря та „хрестоносця проти пороків", та його головних помічників та „дослідників пороків" Абрагама Вайнберґа й Сола Розенберґа.

Перед лавою присяжних суддів поставлено докази, що обжаловані мали підробляти фалшиві обжаловання проти ріжних людий, які не йшли їм на руку в їх обманствах.

ХЛОПЕЦЬ ПРОБИВ ТОВАРИША.

МОНТ КЛЕР, Ню Джерзі, 18. падолиста. — У бійці між школярами місцевої школи пробив Джосеф Джіонетті, 14-літний школяр, свого шкільного товариша й однолітця Мурина Тому Джансона.

Джіонетті пробив свого противника ножем, який він зробив собі підчас години ручної роботи. Зробив його, як каже на поліції, для власної оборони, бо Джансон його часто напастував. Раненого забрано до шпиталя, але він помер до 15 хвилин; лікарі ствердили, що ніж дістався до серця.

Смерть Томи Джансона була третою смертю в родині за короткий час. Лишень у вересни його брата вбив автомобіль. У жовтни другий брат помер від недуги. Школярі вислали матери вінець та рішили взяти ґреміяльно участь у його похороні.

ДОХІД З ПРОДАЖІ АЛЬКОГОЛІЧНИХ НАПИТКІВ В ПРОВІНЦІЇ ОНТЕРІО.

ТОРОНТО. — В канадійській провінції Онтеріо продажа алькоголічних напитків відбувається через правительственні склепи. Недавно оповіщено урядово, що протягом пяти місяців чистий дохід з продажі упоюючих напитків виносив чотири і пів міліона долярів. Усіх алькоголічних напитків спродано було за яких 12 міліонів долярів. — Це значить, що населення Онтеріо пропиває коло 30 міліонів долярів річно.

УКРАЇНЕЦЬ УБИВ СВОЮ ЖІНКУ, А САМ СТАРАВСЯ ПОПОВНИТИ САМОГУБСТВО.

ПОРТ АРТУР, Онт. — 34-літний Володимир Лучка убив, з невідомої причини, свою жінку „Маню", з якою жив у „бординґ гавзі", а відтак підрізав собі горло.

Поліція розказує, що Лучка й його жінка вернули пополудни 4. листопада до своєї кімнати в „бординґ гавзі" з купальні й одну годину пізніще Лучка перетяв своїй жінці бритвою горло так, що вона на місци сконала. У хвилі, коли „бортівники" шукали за поліцманом, Лучка спокійно зійшов по сходах на долину, станув перед люстром на коридорі й перетяв собі горло тою бритвою, що й жінці. Опісля вийшов на двір і впав на веранді.

Коли прибула поліція, Лучка хотів утечи, а навіть боровся з поліцією в дорозі до шпиталю. Є надія, що він виздоровіє.

ЗАКІНЧЕННЯ МОЛОЧЕННЯ В КАНАДІ.

РІДЖАЙНА, Саск. — Завдяки гарній і теплій погоді, яка тревала через цілий місяць жовтень, саскачеванські фармері вимолотили дуже багато свойого збіжжа. Офіціяльно доносять, що по кінець жовтня вимолочено 85 проц. усього збіжжа. Тому, що з початком падолиста була гарна погода, нема сумніву, що фармері покінчили вже молочення. Зате фармері мають ще богато орати. Покищо зорано не більше як 15 проц. поля.

КУРКА, ЩО ВАРТУЄ 500 ДОЛЯРІВ.

ВЕНКУВЕР, Б. К. — Департамент домашнього дробу продав тут курку, породи „Ґвайт Леґгорн", за яку одержав 500 долярів. Ця курта була на виставі в Отаві минулого року. Вона знесла минулого року, протягом 365 днів, 335 яєць, тобто 28 тузинів.

ВИСИЛКА РАДУ ЗА ОДИН МІЛІОН ДОЛЯРІВ.

ПАРИЖ. — У присутности премієра Франції Пуанкаре й премієра Бельґії, — вислано в Бельґію рад, який пожертвувала Франція для Бельґії. Зга даний рад важить одну 140-ву частину унції й вартує один міліон франків.

ДВІ ВІДОМІ УКРАЇНСЬКІ БИЗНЕСОВІ ФІРМИ ЛУЧАТЬСЯ В ОДНУ.

Відома филаделфійська бизнесова фірма „T. J. Hrycey Co." 329 S. 4th St., Philadelphia, Pa., і „Zahay Globe Service and Realty Corp., 30 E. 7th St., New York, N. Y., злучилися в одну корпорацію, яка зветься „The Globe Service Corp.". Ся корпорація буде удержувати далі давні два офіси й буде полагоджувати ті самі справи що досі.

ЛИТОВСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ У ВИЛЬНІ.

ВАРШАВА. — Ґазета варшавська доносить, що перед домом виленського ґубернатора зібралася велика товпа Литовців, які зажадали відкликан замкнення литовської школи, литовської учительської семинарії й просвітного товариства Ритас. Коли демонструюча товпа довідалася, що ґубернатор Рачевич тайно покинув ґуберна торський будинок, почала обкидувати дім каменями, причім ранила одного урядника. Прикликана кінна й піша поліція привернули порядок. Кількох демонстрантів були ранені а богато з них арештовано.

ТРОЦЬКИЙ ПЕРЕДВИДЖУЄ СВІЙ КОНЕЦЬ.

МОСКВА. — Троцький передвиджує свій сумний кінець. Недавно заявив він слідуюче: „Я цілком не буду здивований, коли наша боротьба закінчиться так, як закінчилася боротьба між Жирондистами і Якобінами у Франції. Дуже можливе, що опозицийні діячі впадуть жертвою російського термідора. Жирондисти була се умірко вана ґрупа в часі французької революції, яку масово тратили Якобіни, скрайні члени революційного клюбу. Термідор є се місяць, у якім відбувалися ті страчення.

СТАЛІН БОРОНИТЬ ПРОДАЖУ АЛЬКОГОЛІВ У СОВІТСЬКІМ СОЮЗІ.

МОСКВА, 17. падолиста. — Сталін дав відповідь заграничному комуністови, длячого Совітський Союз опирає свій буджет на продажі горівки.

Він сказав, що лучше булоби обійтися без горівки. Вона вправді є лихом, однак без неї совітське правительство стало сяби рабом заграничних капіталістів, а ся неволя булаби ще гіршим лихом ніж продажа горівки. Продажа горівки приносить совітському правительству 500 міліонів доходу. Крім сього заборона продажі горівки цілком не поправилаби лиха, бо селяне виробляли би потайно горівку-самогонку й пилиби її, як се діється у инших краях, де істнує прогибіція.

БАЙКИ КРИЛОВА НА ЕКРАНІ.

ВУФКУ прийняло до постановки сценарій Віленського та Зоріна „Байки Крилова". Байки Крилова відтворені на екрані увійдуть до циклю дитячих картин, що їх намічено до демонстрування по трудових школах.

АРМІЯ БЕЗРОБІТНИХ НА ПЕРЕДМІСТЮ ЛОНДОНУ.

МЕЙДЕНГЕД, Анґлія. 17 падолиста. — Кукова армія безробітних, яка маширує з Валії до Лондону, прийшла вже до передмістя Лондону, віддаленого 27 миль від анґлійського парляменту й Донінґ улиці. Вона сподіється прибути там у суботу або неділю. У Мейденгед принято її дуже ввічливо й гостинно. Безробітні дістали їду й купіль а нічліг мали у Робітничім Домі.

ЧУЖОЗЕМНІ КОМУНІСТИ ОСУДЖУЮТЬ ТРОЦЬКОГО Й ЗІНОВЄВА.

МОСКВА. — 300 чужоземних комуністів, що брали участь у зборах приятелів Совітського Союза, ухвалили резолюцію, у якій одобряють виключення Троцького й Зіновєва з комуністичної партії.

БУДИНОК ШЕВЧЕНКА.

Київський окрвиконком передав археольогічному комітетові будинок, де жив Тарас Шевченко, — на Крещатицькому провулкові. Будинок відремонтовано. Археольоґічний комітет гадає відкрити будинок в день 10 роковин Жовтня. На мезаніні, де саме жив поет, мають відреставрувати його обстановку. Де-які речі вже скопіовано з експонатів чернигівського музею. В нижньому приміщенню будинку буде впорядковано Шевченківський музей з копій, оригіналів, рукописів і малюнків. Археольоґічний комітет проектує утворити з цього будинку музей такогож значіння, як Пушкінський Будинок в Ленінграді. В цьому музеї збиратимуть згодом усе, що хотя трохи стосується до життя та праці Т. Г. Шевченка.

Треба відзначити велику роботу, яку довелося провести для того, щоб спочатку визначити будинок, в якому справді жив Шевченко, а згодом провести в ньому великий ремонт. Будинок відновлено відповідно до архітектури 40 рр. минулого століття. Оздоблено кімнати меблями того часу і навіть проведено велику роботу для того, щоби для печі знайти ті самі кафлі, які були за часів Шевченка. Величезна печ займає майже половину кімнати.

ЗЕМЛЕТРУС У КАЇРО.

КАЇРО, Єгипет, 17. падолиста. — Минулої ночі далися тут чути сильніші тремтіння землі.

ДІТИ ПИСЬМЕННИКА СТЕФАНИКА У ВЯЗНИЦІ.

Арештовані перед трома тижнями сини письменника Стефаника перебувають далі в коломийській вязниці. Закидують їм, як і прочим арештованим студентам, належання до тайної військової орґанізації та ріжні протидержавні акти. Положення їх в тюрмі невиносиме. Заходи батька, щоби помогти синам в цьому положенню, суд відкинув.

АНҐЛІЙСЬКІ ЛЕТУНИ В ГАЛИЧИНІ

ЗАМІСЦЬ ДО АМЕРИКИ, ДОРОГОЮ НА ІНДІЇ, ДОЛЕТІЛИ ЛИШЕ ДО ГАЛИЧИНИ.

Голова польських летничих сил, полковник Райський, одержав телефонічну відомість зі Львова, що пропавші анґлійські летуни, Мкінтон і Б. Гинклер, находяться в Галичині. Їх літак з причини густої мраки спустився недалеко Білокерниці, у підгаєцькім повіті. Згадані летуни вилетіли з Анґлії до Індії у минулий вівторок. Від того часу ніхто нічо про них не чув і їх уважали вже за пропавших. З причини незнання анґлійської мови місцеві власти не могли порозумітися з летунами і довідатися від них, що було причиною, що вони спустилися на землю й перервали свій лет. Опісля уділено їм усякої можливої помочі й вони вибралися з поворотом до Анґлії.

ПЕРЕЛОМОВА ХВИЛЯ В РУМУНІЇ.

ПАРТІЙНІ ПРОВІДНИКИ ГОВОРЯТЬ, ЩО КРАЙ МУСИТЬ ПІДДАТИСЯ ЗАЛІЗНОМУ ЗАПЯТКОВИ БРАТІЯНУ, АБО БОРОТИСЯ З НИМ.

БУКАРЕШТ, 18. падолиста. — У Румунії наближається переломова хвиля. Влада в державі перейде там, як здається, з рук Братіяну до рук румунської армії, яка в переважаючій більшости стоїть по стороні принца Карла. На сю неділю скликано до Букарешту збори Народно-Селянської Партії, що стоїть в опозиції до режіму Братіяну.

Правительство Братіяну заборонило сі збори, однак обіцяло не мішатися до них, коли селяне зійдуться у Букарешті. Провідники Народно-Селянської партії, Маню й Юніян заявляють, що саме наступає хвиля, коли румунський нарід буде мати до вибору: або піддатися залізному запяткови Братіяну, або боротися з ним за свої права. Неділя буде проте переломовою хвилею в історії Румунії. Коли селяне прибудуть на збори, то тим самим заявляться проти Братіяну, колиж не являться, то піддадуться його волі.

Міністер внутрішних схправ Дюка заявив, що скільки разів Народно-Селянська Партія підносить справу повороту принца Карла, то стільки разів шкодить саме справі Карла й робить неможливим його поворот. Радив тому злятися тій партії з правительственною партією й разом з нею працювати. Сю пропозицію Дюки відкинув з обуренням провідник опозиції Юніян. Братіяну готовиться до рішаючої боротьби й пообсаджував усі відвічальні позиції в поліції своїми людьми. Він має конферувати щоденно з префектом поліції.

ФРАНЦІЯ ДЕКОРУЄ ПІЛСУДСЬКОГО ВІЙСКОВИМ МЕДАЛЕМ.

СЮ ДЕКОРАЦІЮ ТОЛКУЮТЬ ЯК НАБЛИЖЕННЯ ФРАНЦІЇ ДО ЛІВИХ ПОЛЬСЬКИХ КРУГІВ.

ВАРШАВА, 18. падолиста. — У Белведерськім палацу відбулася торжественна декорація маршала Пілсудського французьким війсковим медалем. Декорації доконав специяльний висланник Франції, маршал Десперрей. Декорація відбулася в присутности президента републики Мосціцького. Медаль, яким удекоровано Пілсудського, дається лише за надзвичайні докази відваги на полі битви звичайним жовнірам, а рідко коли офіцирам висших ранг. Такі відзнаки мають лише маршал Фош і Петейн, а також король бельґійський Альберт.

У політичних кругах толкують надання сеї відзнаки Пілсудському як доказ, що Франція думає перестати попирати польські праві круги, а дасть свою піддержку сторонництву Пілсудського.

ДВОБІЙ НЕ РОЗВЯЗУЄ СПРАВИ.

БРАТ УВІЛЬНЕНОГО СУДОМ МАНОЙЛЕСКУ Й ПАПАКОСТЕА НЕ ТРАФЛЯЮТЬ СЕБЕ.

БУДАПЕШТ, 18. падолиста. — Відбувся тут поєдинок між Гр. Манойлеську, братом увільненого воєнним судом віцеміністра фінансів Манойлеску і Віктором Папакостеа. По вимі ні двох стрілів, не трафивши оден другого, розійшлися оба двобійники, не подавши собі руки. Манойлеску закидував Папакостеї, що він зрадив його брата Михайла.

ФОНД НІНЖЕСЕРА Й КОЛІ ДОРУЧЕНО ЇХ РОДИНАМ.

ПАРИЖ, 18. падолиста. — $50,000 фонд, зібраний у Злучених Державах для родин Ч. Нінжесера й капітана Колі, пропавших французьких летунів, доручено саме їх родинам.

Половину сього фонду доручив американський банкир Руссо матері Нінжесера, що мешкає у Парижі.

Мейор Марсилії й американський конзуль тамже доручили другу половину кільком кревним капітана Колі.

САМОГУБСТВО ЙОФФЕ ВЕЛИКИМ УДАРОМ ДЛЯ КОМУНІСТІВ.

МАЄ ВОНО ДЕЯКУ ЗВЯЗЬ З ПРОГНАННЯМ ТРОЦЬКОГО З КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

МОСКВА, 18. падолиста. — Самогубство А. Йоффе, старого совітського дипльомата, викликало пригноблююче враження у висших комуністичних кругах. Був се оден з найстарших і найбільше поважних комуністичних проводирів, що стояв у дуже приятельських зносинах з пок. Леніном. Належав він однак до опозиції у комуністичній партії й як сердечний приятель Троцького відчував дуже болючо прогнання його з партії. Се послідне було мабуть одною з причин його самогубства. Тіло Йоффе виставлено на публичний вид у міністерстві заграничних справ. Його похорон відбудеться у суботу.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загряницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТРОЦЬКИЙ УСУНЕНИЙ

Троцький, найблищий друг Леніна, творець червоної армії, один з найбільших комуністичних стовпів Радянського Союза не тільки усунений від високих урядів, але виключений з партії враз з Зіновєвом, який ще недавно тому, як голова Третого Інтернаціоналу тряс цілою закордонною політикою совітів та робив заколоти по ріжних европейських та инших державах, піддержуючи в них комуністичні рухи.

Коли ця вістка, хоч як вона цікава, розійшлася по світі, не зробила вона великого враження, бо того всього можна вже було від давна надіятися. Мимо цего подія та сама собою все ще так важна, що з її приводу появляються ріжні коментарі та ворожби відносно майбутности Радянського Союза. А що й головна сила українського народу звязана тепер з Радянським Союзом, річ природна, що того рода події нас найбільше обходять.

Весь світ звик досі глядіти на того рода події в Радянськім Союзі як на знак, що щось там недобре, що ломиться його сила, що наближається конець большевицької влади. Так думали й ми, Українці, леліючи надію, що з упадком большевиків прийде визволенне України зпід московського обуха. Таке може приходити нам на думку і тепер, коли усувають від впливу і влади перших і найбільших орґанізаторів теперішньої большевицької влади. Питанне тільки, чи дійсно такі наслідки може потягнути за собою ота послідна подія.

Троцький числив на свою популярність, але перечислився. Його усунення не викликало ніякого замішання. Приняли цей факт холодно. Та Троцький як людина імпульзивна сидіти по всякій правдоподібности тихо не буде і зачне орґанізувати опозицію з приклонників чистого комунізму. Таких богато не знайде, бо Сталін, що являється в очах мас в першу чергу „русскім", що дбає про добро Росії і „мужиків", має в своїх руках не тільки владу і силу, але навіть і більшу від Троцького симпатію. До того Сталін визискає цілком певно свою позицію і безцеремонно здавить всяку опозицію тими самими методами, з якими досі поборювано при помочі чека всякі контреволюційні прояви. І коли Троцький не буде сидіти тихо, можна надіятися, що так як його усунули від найвищих почестей та урядів, таксамо добре може він опинитися в тюрмі, або бути позбавленим життя. І так само як спокійно принято на загал його виключення з партії, так і готові приняти засуд смерти на нього. А Сталін не цофнеться і перед таким кроком. Нема отже наразі ніякої надії, щоби з афери Троцького і Зіновєва можна було вносити на якісь зміни в Радянськім Союзі.

І СУМНЕ І ПОТІШАЮЧЕ ПРО РІДНИЙ КРАЙ. — ТРЕБА ПОМОЧИ!

(Оригінальна допись до „Свободи").

IV.

Ті сумні картини, які я держучись засади „неправда — не політика" розкрив перед заморськими братами — моглиб декого може знеохотити і кинути в сумнів або й розпуку. Але щось такого — було би надзвичайно нерозумним і безосновним.

Я-ж зазначив насамперед, що до певного рода угодовства нахиляються передовсім ріжні банкові махери, а всі ті люди, що допустилися промахів мною описаних — належать власне до тої катеґорії. Але поза ними є ще тисячі інтеліґентів і цілі народні маси, що думають цілком інакше, що не згинаються до колін ворога і не схоляють народного прапора перед ним. Правда, лише рішена на всьо мала частина нашої суспільности стоїть у чисто военних рядах ЗУНРО-ії, але крім неї є ще тисячі охочих і чинних людий у боротьбі щоденній, в сотках і тисячах ріжних наших краєвих товариств та організацій, або й поза ними.

А хотя і є великі слої суспільности нечинні та заспані — то преці і у них жеврить та провідна ідея, що панованне чужинців над нами є лише часове і переходове.

Послідними часами розпочала ЗУНРО-ія нову та живу **саботажну роботу. Горять ляцькі обори і стирти,** жах охоплює мостивих панів, а ціле одно місто (Станиславів) зістало відрізане від телеґрафічного і телефонічного получення зі світом.

На жаль акція розпочалась трохи пізно, а радше не зістала негайно використана в европейській пресі — і так Польща дістала власне 72 міліонів долярів американської позички. А хто зна, як би ще було... Наведемо тут лише факт, що одна опозиційна промова в румунськім сенаті українського сенатора Лукашевича, використана мадярами у французькій пресі — розвялила румунську позичку в Америці.

Та ця польська позичка нас бентежити не повинна, бо на викликанне більшого ефекту на міжнароднім політичнім полі треба більше звязків ніж ми маємо. Не забуваймо, що Мадяри мають таки — хоч і обрізану — свою самостійну державу, а ми, західні Українці — в неволі.

Очивидно — можна викликати також ефект збільшеною революційною роботою — але акція ЗУНРО-ії (Західно-Української Революційної Орґанізації) є доперва в самім початку а і так в порівнанню до її скупих грошевих засобів є вона дуже видатна.

Тут могла би помогти неабияк наша американська іміґрація, але вона потребує... **принуки!** Нехайже ті мої слова і будуть тою принукою, котрої до кождого доброго діла потребує наш христянин. А впрочім — читайте **„Українського Революціонера"**, то там довідаєтеся більше про акцію ЗУНРО-ії. Один доляр не такі великі гроші.

Годі тут не нагадати дуже енерґічної акції і пропаґанди, яку веде наш **Заграничний Центр** з президентом **Петрушевичем** на чолі. Не лиш пропаґанда в краю, на еміґрації і іміґрації ведена при помочи **„Українського Прапора"***) і мужів довіря, але і широка пропаґанда на полі міжнародної політики є ділом нашого „Заграничного Центра". Хто читає „Український Прапор", той читав і ті основні меморанда, які вислав наш Центр до Союза Народів в справі положення Західної України під трема окупаціями. Я нагадаю лиш пропамятні письма (кожде осібно) про положенне нашого народа під Польщею, під Румунією і під чехословацьким братерським буком. Чехи таки добре почухалися від ударів, заданих їм нашим „Центром", а щодо Румунів, то є надія, що незадовго в румунських школах на українській Буковині впровадять (по дві години тижнево) науку української мови.

*) Адреса: Berlin — Schoeneberg, Eisenacher Strasse 53. Річно $1.00.

Осібні основні меморанда вийшли від президента Петрушевича в справі українського шкільництва в Польщі — а то державного, а осібно — приватного.

Велику пропаґандистичну акцію розвинули були делеґати „Центра" **др. Р. Перфецький** і **А. Петрушевич** підчас останньої сесії Союза Народів **в Женеві.** Всі члени цего Союза подіставали точні меморанда в справі положення нашого народа на західних українських землях, а навіть урядова швайцарська пресова аґенція помістила обширну інформацію про нашу справу у впливовім дневнику „Journal de Geneve", — Важні інформації про нашу справу оголосила наша делеґація також у швайцарських часописях: „La Suisse", „Tribuna de Geneve", „Bund", та в Zuericher Zeitung".

Її акція причинилася немало до того, що з великим гуком і фуком поставлене польським членом Союза Народів Сокалем внесення в справі „неаґресії" (щоби не було зачіпних воєн) зведено на Союзі просто до абсурду і ухвалено в такім зміненім виді, що й сам батько його не пізнав.

Просто з Женеви поїхала делеґація нашого Центра до головного міста Болгарії **Софії,** де відбувалися збори „Товариств Ліґи Націй", цебто товариств, що піддержують у своїх суспільностях прихильність до Союза Народів. — Наші делеґати були в Софії яко виділові нашого українського Товариства Ліґи Націй, хотя з Союза тих товариств через нельояльність старшини того Союза виступили уже давнійше.

І в Софії вели вони розлогу пропаґанду, а попирали їх у тім Катальонці (їх є в Еспанії чотири міліони) та Македонці, з котрими близко заприязнилися. З осібна піднесли пп. Перфецький і А. Петрушевич жалобу проти польського уряду за те, що не дозволяє заложити у Львові українського товариства Ліґи Націй.

Значить — і при тій нагоді підставили наші Полякам стільця, а представники чужих народів переконалися, що ми живемо і що не думаємо — хотя й притиснені Ляхами, Чехами та Румунами — зрікатися наших самостійницьких змагань.

Щодо акції в самій Галичині — то належить піднести, що часопись **„Рада"** (Львів, ул. Пілсудского 21) стоїть твердо на становищи през. Петрушевича і веде дуже завзяту акцію проти всякої угодовщини. „Рада" виходить два рази тижнево і коштує річно пять долярів.

На кінци моєї доповіди мушу ще сказати кілька слів і про ту славетну **позичку, дану Полякам американськими капіталістами.** Вона дана під такими тяжкими услівями, що Полякам на велике здорове вона не вийде. Що найважнійше то це, що представник американських вірителів буде мати право всюди тикати свого носа і буде сидіти яко один з членів дирекції у польськім державнім банку.

Польске правительство обіймає поруку за відданне позиченого капіталу та за виплату процентів від нього. Воно дає в **застав** Американцям всі доходи з **цла.**

Польща зобовязується до реорґанізації своїх залізниць у формі самоуправи або у формі приватно - господарського підприємства. Також польська цлова система мусить бути змінена відповідно до бажання того американського „обсерватора".

Польський уряд зрікається права на видаванне нових паперових грошей і лише одинокий „Банк польські" буде мати право випускати нові гроші того рода.

Приняті Польщею услівя щодо емісійного курсу позички (92 за 100), відсотків та часу сплати — станути для неї великим тягарем і не будуть мати ніякого впливу на її економічно розбурхане життя. Супроти накинутих американським капіталом тяжких зобовязань — спаде на плечі податника ще один тягар більше.

Ледви 20—30% позиченого капіталу зможе ужити уряд на господарські цілі. Очивидно, що українське населенне не буде мати доступу до тих грошей.

Але та позичка має, з нашого становища глядючи, одну добру сторону: це той американський „обсерватор", що буде сидіти в „Банку польскім" та взагалі буде вглядати у державно-фінансову господарку Поляків. Будьмо переконані, що він там „файні" річи побачить, пишні взірці польського шлендріявну та польської „господарки".

„Малючко" — як писав перекладчик біблії на польське кс. Вуйцік перед 300 роками — а межи американським „обсерватором" і польськими директорами та міністрами мусить прийти до терть, а далі до спорів та непорозумінь, котрі остаточно відібються в американській пресі та причиняться неабияк до пізнання правдивого характеру Поляків та порядків у польській державі. А і це нам очивидно придасться...

Та ми цим дуже не потішаймося, хотя як то кажуть: „убогий думкою богатіє". Возьмімо радше на увагу, що сам факт польсько-американської позички **є великим сукцесом Польщі** на політичнім полі. Уділенне такої позички американськими капіталістами є доказом, що вони признають, що **відносини у Польщі є усталені,** унормовані. Та позичка є взагалі призначена на усталенне польської валюти і вже сам факт її ту валюту скріпив. А коли і прийде — як би ми хотіли — в дальшім розвою тої справи до якихсь терть, непорозумінь чи скандалів — то це буде для нас лиш о стільки корисне, о скільки ми самі з того відповідно в світовій пресі скористаємо. А це відноситься впрочім і до всього іншого, що в Польщі діється.

—o—

Недавно писала „Свобода": „Вказати на лихо в громадянськім, партійнім й організаційнім життю — річ добра, потрібна і хосенна. Але це ще не все".

Так! Дуже слушна це увага, так як окрім критики треба ще і **творчого діла.** І я, говорячи, що „в краю не добреся діє" і наводячи деякі сумні обяви в нашім громадянськім життю в краю — звернув увагу також на прояви додатні, на орґанізацію чинного опору і атаку „Зах. Укр. Нац. Революційною Орґанізацією", на велику пропаґандистичну працю на чужині і в краю нашого „Закордонного Центра". А і в „Свободі" читаємо дуже часто звіти про звичайну муравлину роботу наших людий в краю. Значить — що окрім сумних обявів, які впрочім лучалися і лучаються також у інших порабочених народів — маємо також до виказання факти додатні, що кажуть нам з вірою глядіти у нашу будучність.

Не треба однак думати, що в краю дасться всьо осягнути уже **звичайним політиканством** — при помочи зборів, виборів та парляментарної діяльности (Вибори до варшавського сойму будуть мабуть незадовго розписані).

Чейже історія кількох соток літ навчила нас аж надто добре, що Поляки нічого нам добровільно не дадуть, але що всьо від них треба здобувати силою. А тут не ходить о одну чи другу ґімназію більше; тут ходить о **визволенне цілої Західної** України зпід польського панування. І ми, що ще жиємо, закоштували самі перед не цілими ще десяти роками **державної свободи, національної самостійности.** Ми смаку волі — ще не забули!

Це не була лише мрія про давні, державні часи нашої нації, це не були „дела давно забитих днєй, преданья старини ґлубокой", як писав Пушкін. Ні! Ми ті дні самі переживали, а розкішне вино свободи — пили — ах! — ще так недавно — **власними устами!**

Ми не сміємо утопитися в польській парляментарщині, але мусимо далі робити нашу визвольну роботу.

Але до такої роботи треба матеріяльних засобів, треба грошей, а зубожілий, податками на польське панованне над нами обдертий, а тепер ще і повеню знищений наш Рідний Край — тих засобів достарчити не годен. Тут лиш наша заморська іміґрація може нам допомогти. І я у тексті оцих моїх статей подав цілком звичайний спосіб тої допомоги: передплачуйте бодай ті часописи, що ведуть нашу революційну роботу, а коли ще осібно долучите якого доляра на ту ціль, то будете могли бодай оправдатися перед своїм сумліннєм, що ви не лиш критикувати вмієте, але і ділом старається допомогти Рідному Краеви до визволення.

І не дивіться на других, але передовсім дбайте, щоби ви самі **сповнили обовязок супроти** рідної країни, а вже потім будете мати повне право і других до того взивати.

Коли глянемо на визвольні рухи Італійців, Ірляндців а хотяби і Поляків з часів боротьби Пілсудского, Монтвілла і товаришів проти царської Росії — то побачимо, що їх доконечні засоби матеріяльні головно від американських земляків походили.

Чиж українські іміґранти в Америці мали би бути гірші?

Іван Наконечний.

В. Будзиновський.

PRAWEM I LEWEM.

(2)

В громадах, котрі не мали пана-шляхтича, себто в містах з власним правом жило вільне населенне, зложене головно з ремісників, купців та всяких чужинців.

Горожанські (політичні) права в польській державі поза власновільними і самоправними містами мав тільки шляхтич. Права шляхти були дуже широкі, бо шляхоцька верства була сувереном держави, була державою. Тільки шляхтич міг стати державним чи духовним достойником. В руках шляхти була державна адміністрація і судівництво. Лише шляхтич мав право до державних земель (королівщин). В межах воєвідств чи земель законодавство було виключно привілеєм шляхти. Колиж державний сойм виявляв тільки однозгідну волю всіх воєвідств і земель, то й державне законодавство було виключним привілеєм шляхти.

Горожанські права в громадах мав тільки міщанин тих міст, котрі, як приміром Лемберґ, пізнійше переіменований на Львів, не мали пана і були безпосередно під владою короля. Правнодержавно такі міста були екстериторіяльні. З польською державою, окрім короля не вязав їх ніякий уряд, ніякий закон.

Нешляхоцьке населенне панських і королівських громад не мало ніяких горожанських прав ні в державі, ні в громаді — [illegible], як [illegible] кінь або віл. У власній громаді хлоп мав тільки такі права, які йому позволяв мати пан тої громади.

Судівництво було в одній части в руках шляхотських соймиків і у висшій інстанції в трибуналі. В другій части судівництво було в руках старости (також шляхтича), котрий виконував владу короля і держави.

Описуючи судівництво Польщі, годилось би вперід приглянутися судівництву, якому була підчинена найширша верства — селянство. Однак, не знаючи судівництва, якому була підчинена шляхта, ми не зрозуміли би цілковитої безборонности селян. Вперід мусимо придивитися, які були суди для шляхти і над шляхтою, та як в Польщі виконувалися присуди і зарядження урядів. Судовій процедурі для шляхти, висоті кар і способови виконування карних та цивільних присудів мусимо придивитися ще й тому, бо вони пояснять нам причину безсильности українства в його оборонній боротьбі проти доконуваних на нім безправств і проти поступу польонізації.

Хто знає, який в Польщі був правнодержавний лад, але нічого не знає про инші права і про силу державних урядів, той буде дивуватися, що в українських воєвідствах Українці терпіли ріжні безправства і податалися польонізаційному напорови. Кожде воєвідство було майже самостійною державою. У воєвідстві верховодила шляхта воєвідства. Суди також були зложені з делеґатів шляхти. В українських воєвідствах ще було тільки української шляхти, що вона, хоч згодом її маєтки стали меншими від маєтків шляхти польської, могла на всесильних соймиках мати більшість. Через те панувати повинна була не польська шляхта, а українська. Так повинно було бути і так було би, якби не польське судівництво і спосіб виконування присудів.

Щоби улекшити і прискорити зрозуміннє сего, що дуже коротко треба сказати про незвичайно складне і замотане судівництво Польщі, випередимо сю коротку студію, подаючи на вступі се, що є вислідом студії: присуди, королівські прикази і рішення урядів не мали для сторін ніякого практичного значіння, бо державна виконуюча влада їх не виконувала.

Карне судівництво знаменують передовсім лагідні кари за злочини. Без порівнання тяжші кари закон приписував такому, що не повинувався присудови. На таке була кара баніції й інфамії. Баніція відбирала всі горожанські права. Інфаміса староста був обовязаний, а кождий инший шляхтич мав право спіймати і вбити. Така строга кара повинна би бути порукою, що кождий присуд, карний чи в цивільнім спорі, буде виконаний.

Шляхтич, що шляхтича вбив шаблею або обухом, діставав один рік і шість тижнів вежі. До того платив 120, від 1588 р. 240 гривен за голову. Як шляхтич застрілив шляхтича, діставав кару подвійну і платив подвійну поголовщину. Хто наїхав дім і доконав насильство, тратив свій маєток і честь. Шляхтич, котрий шляхтича спіймав насильством, діставав 120 гривен кари і рік вежі. Окрім того повинен був сидіти у вежі ще так довго, як довго вязнив пійманого. Як хто кого застрілив або зранив з рушниці на суді, зїзді, або бенкеті, той платив за вбитого поголовщину, скаліченому бандаж, ставав інфамісом і мав бути скараний на горло.

Кари за кримінальні злочини були замалі, щоби ділати відстрашаючо. Недовгий арешт не міг відстрашити такого, котрого душа кипіла жадобою пімсти, або такого, що злочином надіявся прийти до маєтку. Скараннє злочинця утруднювала також карна процедура. Кримінальні справи судив сойм, котрий збирався що два роки на шість тижнів, але майже ніколи так довго не радив. Такий сойм не мав часу розсудити таку масу кримінальних справ, які назбиралися протягом двох років. Справи відпадали з порядку дневного. Злочинець сміявся в кулак, бо осілого шляхтича вільно було арештувати і зараз судити в ґродськім суді тільки спіймавши його на горячім. Таке було майже немислиме, бо злочинець в хвили злочину все був під охороною своєї челяди або й свого війска.

Убийника, злодія, напастника чи обманця не обжаловувала держава з власного почину. Злодія, обманця чи напастника міг завдати до суду тільки пошкодований. Убийника тягнути перед суд мали право і обовязок тільки свояки вбитого. Позиваючий звався делятором. Коли обовязаний до делягорства не зробив свого обовязку, повинен був понести таку кару, яка грозила убийникови. Делятор був обовязаний вперід трупа показати в ґроді на доказ доконаного злочину і для справдження особи вбитого. Потому делятор мусів жадати слідства, приставити свідків і сам станути на термін. Як делятор не прийшов на термін, то справа упадала і убийника суд не судив.

Коли вже був присуд, то виконувано його також тільки на домаганнє делятора. На добавок делятор мусить сам імити засудженого і сам пильнує, щоби кара була виконана. Державна влада тільки обовязана помагати деляторови.

Се, що злочинців не тягла до суду держава, тільки се мусів робити делятор, заохочувало многих до злочину. Коли хто не мав сильних свояків, або взагалі не мав їх, то ніхто не боявся скривдити його, або й убити. На добавок всякі морди улекшувало се, що менше чесних деляторів убийник надіявся підкупити. Звичайно делятор, хоч виновника завдав до суду, не ставав на термін, або по присуді не домагався виконаня кари. Найчастійше бувало так, що делятор дістав за се від виновника якусь користь для себе.

(Дальше буде).

Блажен, хто вмре в борбі кровавій,
Хто вмре для свого народа,
Хто вмре для правди й свободи.
К. Устіянович.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Справа „Українського Дому" перед судом.

При кінці серпня громадяне Іван Жовнір, Антін Куцик і Ізидор Демчук внесли були до місцевого суду позов проти п. Івана Добрянського, як секретаря Української Народної Громади. У сім позві позовники заявляли, що Українська Народна Громада (Юкрайнієн Нешенел Елейенс оф Ню Йорк, Інк.) не відбувала від 1922 року правильних річних зборів, які вона повинна відбувати після закона й статута. Позовники подали, що послідний президент організації, Михайло Соловський, виїхав до краю; що послідний віцепрезидент, Іван Федун, помер; та що книжки організації находяться в руках вибраного в 1922 році секретаря, п. Івана Добрянського. Далі позовники подали, що вони просили п. Добрянського, щоби він скликав збори для вибору уряду, але він відмовився се зробити, та що від 1922. року правильних зборів товариства не було. Кромі сього позовники говорили, що п. Добрянський говорив при ріжних нагодах, що Української Народної Громади вже нема. Позовники добивалися, щоби суд приказав п. Добрянському скликати збори Української Народної Громади або видав позовникам спис і адреси членів для скликання зборів.

Перше переслухання в тій справі мало відбутися ще 1. вересня, але адвокат п. Добрянського заявив, що головним адвокатом є п. Дрогі, який ще не вернув з Европи. Нове переслухання визначено на 7. вересня. У відповідь на позов п. Добрянський виготовив заприсяжене зізнання, в якому він заявив, що Українська Народна Громада істнує; що вона збирається на правильні збори кождого року, щоби вибирати уряд товариства; що такі збори відбулися й сього року, а саме в місяцю лютім, та що на сих зборах вибрано було Василя Лазуту президентом, Онуфрія Баляса віцепрезидентом, його (Івана Добрянського) секретарем, а Івана Марусевича касієром.

П. Іван Добрянський заявив далі під присягою, що він ніколи не говорив, що Українська Народна Громада перестала існувати.

П. Іван Добрянський заявив далі, під присягою, що позовники: Іван Жовнір, Антін Куцик і Ізидор Демчук не є членами Громади, бо вони не платили вкладок та що Іван Жовнір пробував шкодити товариству через ширене фальшивих і злобних чуток про товариство.

Далі п. Добрянський заявив, що директорами Громади є: Василь Лазута, Онуфрій Баляс, Іван Добрянський, Іван Марусевич і Микита Ґуґла. Їх вибрано, каже під присягою п. Добрянський, на зборах у лютім 1927, на котрих було коло сотки членів, а про котрі то збори позовники знали, бо сі збори, каже під присягою п. Добрянський, були розголошені в усіх українських газетах. Сі збори відбувалися, так каже під присягою п. Добрянський, дня 4. лютого, але були відтак продовжені на 11. лютого, відтак на 18. лютого, а наконець на 25. лютого. П. Добрянський каже під присягою, що позовники не мають на цілі нічого иннчого, лишень робити Громаді троблі.

По розгляненню позву й відповіди п. Добрянського суд видав 15. листопада приказ п. Іванови І. Добрянському, щоби він сейчас, по одержанню приказу, доручив Іванови Жовнірови, Антонови Куцикови й Ізидорови Демчукови спис імен і адреси (адресар) членів Української Народної Громади Ню Йорку. Колиб п. Добрянський мав якусь правну причину проти сього приказу, то він має внести просьбу до суду протягом 20 днів від дорученя йому приказу.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє, що звичайний мітінґ відбудеться в год. 1.30 пополудни в неділю, дня 27. падолиста, в гали парафіяльній при Оклей і Райс ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься всіх членів явитись на мітінґ. Також проситься зложити свій дар на Сиротинець при У. Н. Союзі. — Маґас Стахів, предс.; Василь Гриньків, секр.

Цікавий.

Мамо, чому тато такий лисий?

Бо тато богато думає.

А чому мама має так богато волося на голові? Чи мама нічого не думає?

— Ей, мовчи, дурню, ти занадто цікавий;

ГАРКАВЕНКО В ДІТРОЙТ, МИШ.

Вчера потягом з Каліфорнії приїхав сюди наш чемпіон Александер Гаркавенко враз зі своїм менаджером Жаком Пфефером. А. Гаркавенко перевів ціле літо в соняшній Каліфорнії і на полудни, виступаючи туди за весь той час як в Оклагама, Тексас й Луїзіна. Часописи сих стейтів не могли нахвалитись нашого славного Ґарка, а треба запримітити, що в стейтах сих сильні пости К. К. К. і до чужинецьких спортменів не так то щиро відносяться. Гаркавенко однак не тільки поборов сі упередження, але навіть зєднав собі їх серця тим, що клав американських борців на лопатки одного за другим і то навіть скорше як Американці того сподівалися. Сі побіди принесли Гаркавенкови на полудни славу невиданого досі посідача сили, сприту і непоборимого борця. Як велика є популярність Гаркавенка межи Американцями, можна судити і з сього, що його виступи в в Вічіта, Тульса, Оклагомі і в других містах приносили понад 10-тисячні збори. Сам Гаркавенко на протязі літа стратив 75 фунтів і важить тепер всего 235 фунтів. А. Гаркавенко приїхав до Дітройт, аби виступити сюди і задемонструвати свою незвичайну силу. В Дітройт він виступить в неділю, 27. падолиста о годині 7. вечером в Межинародній Гали, 3044 Іманс ул., Гемтремк.

На сей виступ запрашається всю українську публику місцеву і позамісцеву до численної участи.

(Огол.)

Весела телеґрама.

Син телеґрафує до батька: „Прошу сейчас о гроші. Мене обікрали".

Батько відповів синови: „Ті самі злодії були також у мене".

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА КОТУЗОВА, ПІДГАЄЦЬКОГО ПОВІТУ.

Отсим подається до відома усім односельчанам з села Котузова, підгаецького повіту, що у неділю, дня 27 падолиста, о год. 2-ій пополудні відбудуться збори в справі докінчення будови Народного Дому у селі Котузові, підгаецького повіту. Збори відбудуться у товариськім домі, під числом 409 Норд Ґедденс ст. Як звісно, наші земляки у селі Котузові будують Народний Дім, який буде коштувати 2,000 долярів. Вони звернулися тепер до нас і просять нас помогти їм докінчити будову згаданого Народнього Дому.

Проситься тому усіх односельчан з Котузова явитися на тих зборах. На зборах здасться справоздання з тих грошей, які зібрано і вислано до Котузова на руки будівельного комітету. Перечитається також лист, який одержано з Котузова. Сподіватися належить, що ніхто з земляків не відмовиться від участи у згаданих зборах.

Тимчасовий Комітет,
Сиракюз, Н. Й.

В польській школі.

Учитель: — Стасік, відміняй дієслово „красти" після осіб.

Стасік: — „Я краду, ти крадеш, він краде, вона краде, воно краде".

Учитель: — Так, добре. А тепер число многе.

Стасік: ...„Ми крадемо, ви крадете, вони крадуть" (— або, правду сказавши, всі крадуть!)

—o—

Жінка (в сварці докоряє чоловікови): Передше ти говорив мені, що любитимеш мене до смерти.

Чоловік: Бо тоді я не знав ще, що ти будеш так довго жити.

—o—

Що роблять голодні?

Пан, як голоден, то свище, а Жид як голоден, то бомкає, а хлоп, як голоден, то жінку бе.

Учені дослідили, що в озерах і морях жие десять тисяч родів риб.

З ТЕАТРУ І МУЗИКИ

Сальомея Крушельницька і Любка Колесса поширяють широко і далеко славу українського імени.

Недавно тому доносили ми про великі успіхи нового українського співака тенора Голинського, що співав на Великій Україні в операх в Києві і Одесі, а тепер триюмфує в Берліні враз з українським пяністом - композитором Рудницьким. Голинський має славну будучність перед собою. Навіть польська критика підносить високо, талан, хоч свідома того, що пише тут про Українця. Можна надіятися, що в скорому часі будемо мати нагоду почути його в тутешній Метрополитен Опері. А тимчасом доходять вісти, що готова загостити до Америки славна наша співачка,

Сальомея Крушельницька,

якої славне імя відоме серед музикальних кругів цілого світа. Вона тепер концертує в Німеччині. Щоби наші читачі знали як оцінюють її талан чужинці, наведемо голос американський.

В нюйорськім музичнім Вістнику з 30-го вересня 1926 р. Нр. 14 находиться фахова розвідка і критична оцінка сеї славно-звісної української артистки. Автором статті є професор Й. Є. Дювал, учений і критик, авторитет в музикальнім світі Европи і Америки. Стаття має заголовок:

Артисти, яких ми ще тут не чули.

Знаходимо в ній таке:

Американська публика, а зокрема нюйорська чула останніми роками много найзнаменитших світових оперових артистів та... не всіх з поміж них, навіть тоді, коли-то всі зусилля були звернені до того, щоби стягнути як найбільше число перворядних світових співаків і оперових артистів, много їх остало в Европі а не загостили ще й досі до нашого краю. Артистка, що займає найпередовіще місце на оперовій сцені та концертовій галі, якої ми ще тут досі не чули, а яка має ті самі найвищі черти артизму, що їх бачимо в Шаляпіна, се Сальомея Крушельницька.

Дивно се виглядає, що той знаменитий драматичний сопран, той незрівнаний під зглядом співу і гри виконавець опер Ваґнера і Штравса та пісень всіх народів світа, ніколи ще досі не дав себе почути ні тут, ні в Анґлії. А має вона прецінь всі артистичні услівя, яких вимагають публика і критики Ню Йорку і Лондону.

Крушельницька!...

Як вона виглядає? — спитаєте!

Від чого зачати описувати її — трудно рішитись.

Крушельницька, се істота так складна, що чоловік сам не знає, що його хапає більше: чи тоді, коли прислухується її співови, чи тоді, коли дивиться на неї. Бо справді вона достойна того, щоби її бачити і прислухуватися її співови. В ній нема нічого буденного. З хвилею, коли входить на театральну чи концертову сцену, вона сейчас розбуджує уяву слухача, який попадає в поетичне зачарованнє.

Кожда співана фраза має глибоке значіннє. Кождий її рух поправний і прекрасний. Вона очаровує зір і пестить душу.

Росту високого, ґраціозного вигляду, се жінка сильної будови тіла, та її багатирська постава не має в собі нічого пересадного і вона являється сегодня такою заманчивою-молоденькою, як і тоді, коли була в початках кариери і здобувала перші лаври.

Родін сказав, що краса чоловіка є олицетворена в виразі лиця і в приманчивости тіла. Ось чому я можу сказати, що Крушельницька дійсно прекрасна, бо її приманчивій поставі відповідає лице, незвичайно благородне з виразом глубокої чутливости. Вона так як грецька богиня Юно, що може після свого бажання приймати вид людський і виражати всі людські пристрасти. Голос її є справжній драматичний, героїчно-драматичний сопран. Се рід голосу, який можна почути в наших часах дуже рідко. Голос сей є великої сили і обему, а артистка уживає його як средства, щоби висловити значінє музики, яку вона нам передає.

Так як Шаляпін, з яким я її порівняв, вона передає зміст музики з такою правдою і силою, а її істота як і Шаляпіна є така поражаюча, що ми забуваємо зовсім в той момент про її голос, а остаємо під глубоким вражіннем музики і поезії, яку ми зрозуміли так глубоко.

Її стиль, хоча дуже індивидуальний, є клясичний. Інтонація її голосу ніколи не слабне, навіть тоді, коли вона попадає в настрій подиктований ролею. Її спів не тратить ніколи прямолінійности, а та ціха була властива тільки великим мистцям минувших часів. Вона всегда грає на своїм голосовім інструменті в спосіб високо музикальний і то навіть тоді, коли, як приміром в опері Вальхирія, співаючи скаче зі скали на скалу.

Я ніколи не забуду її ролі Брунгільди. Що за поражаюче мужество! Її голос, її кожний рух так повні життя і так стихійні як і сама музика. Почути її в ролі Ізольди, се значить почути справжню Ізольду. Вона є дійсна Ізольда. Те саме сказати можна і про инші опери, як приміром про оперу „Сальоме" Штравса, яка стала її триюмфом в театрі Ля Скаля в Медиоляні і по всій Італії, а опісля в Петрограді і у Варшаві. Поражаючий голос, полоняюча милозвучність вражають нас начеб якісь ориентальні чари.

До ряду инших опер, в яких Крушельницька здобула собі славу, належать: Аїда, Льореляй, Електра, Федра і Андріяна Лекуврер, та всі инші опери, що належать до загального репертуару драматично-героїчного сопрану.

Крушельницька уродилася в Галичині як дочка українського священика. Ще майже дитиною укінчила музичну консерваторію у Львові як пяністка з відзначенням і золотим медалем. Саме тоді зачала була науку співу, спершу у Львові а відтак в Медиоляні, де завершила науку співу і студіювала опери. По черзі співала вона в Кремоні, Пармі і Триесті, опісля була заанґажована до Імператорської Опери в Петербурзі. Після кількох сезонів в Росії і Польщі повернула до Італії, де скоро здобула собі справжню славу як Аїда і Валькирія в театрі Констанца в Римі.

Пізніще являється вона у всіх передових театрах Італії, Еспанії, Портуґалії і Південної Америки.

Найзнаменитші режісери Італії суперничили поміж собою, щоби позискати її для своїх театрів, а королева Італії, король портуґальський, цар російський та инші пануючі і високопоставлені люди засипували її почестями.

Перед кількома роками Крушельницька перенесла свою працю на поле концертове. Вона ще і раньше обожала твори музичні і пісні великих німецьких композиторів як також і російських. Вона студіювала і співала їх пісні тоді, коли хотіла відпочати від опер, які співала була стільки разів у всіх тих самих театрах і в тих самих ролях.

Послідних три сезони концертувала на велику скалю в полудневій Европі і в полудневій Америці, а завдяки тим концертам пісні Брамса, Штравса, Вольфа, Шуберта, Шумана, Римского-Корсакова, Франка, Равеля та Мусорґського здобули собі такий розголос на полудні, який мали і в північних краях Европи.

Королева італійська запросила Крущельницьку заспівати на надворнім концерті після того, як її публичний концерт в Римі увінчався великим успіхом.

Хоч ся похвальна праця на полі концертів є дуже потрібна в тих краях, в яких Крушельницька при своїй оперовій славі може зробити більше ніж хтонебудь инший, то всеж таки се великий жаль, що ми не можемо почути її в Америці. А тим більший жаль, що досі ніколи не було більш відповідної хвилі як саме тепер для гостини сеї великої артистки в Америці.

Вона на рівні з Шаляпіном є такою артистичною величиною, що може навязати начеб звеном свою велику оперову кариєру як до концертів так і до опери. І колиби нам удалось спонукати її, щоби дала кілька виступів у своїх великих ролях, ми моглиби перенестися думками у ті давні золоті дні, за якими так тужимо постійно. Що за спомини воскресилаби перед нами ся артистка, що має такий великий дар пісні як Леман, а заразом такий талант сценічної штуки як Бернгардт, а при тім відзначається своєю питомою-власною індивідуальністю — Крушельницької.

Вже з того можуть наші читачі мати образ, що це за артистка та яка це слава — наша Сальомея Крушельницька.

А тепер ще слово про иншого рода славу.

З молодим розмахом і тим чаром, що її дає не тільки талан, але й весна життя і молодість, несе по світових центрах славу українського імени далі

Любка Колесівна,

про яку ми вже нераз згадували. Вона мала приїхати на цей сезон до Америки, але мусіла змінити контракт, бо не могла відмовитися від тих зобовязань, які звязують її ще сего року з Европою. На другий рік одначе будемо в тім щасливім положенню, що будемо могти витати нашу молоду звізду. А тепер вона їздить по Европі і концертує, а в січни сл. р. завитає до Києва, Одеси і Харкова і дасть ряд концертів на нащій рідній землі, а далі поїде до Москви і Петербурга. В жовтні концертувала вона в Осло, столиці Норвеґії і в Амстердамі в Голяндії та других містах. Надіслані до нашої редакції часописи приносять самі найбільші похвали, на які тільки може здобутися перо критика. А всюди акцентують, що це виступає українська пяністка. Мусять рівнож згадувати про українську музику, бо на всіх концертах грає п. Любка Колессівна рівнож і найновіщий твір нашого молодого, а дуже талановитого композитора, Нестора Нижанковського, що скомпонований на тлі нашої народної музичної творчости.

З малої іскри великий огонь буває.

ЧЕТВЕРТИЙ КОНҐРЕС ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ

(ПРОТОКОЛ НАРАД).

(9)

о. др. Жук: „Обєднання" повинно віднестися в сій справі до громад; комітет най обчислить, кілько буде коштувати справа, розділить сю суму на ріжні громади. Громади певно поможуть.

Др. Мишуга: Чи „Обєднаннє" може правно перебирати дім Комітету, се велике питаннє. Про те тут дискутувати зайве. Виберім комітет, як пропонував гр. Грицей, і най він сею справою займеться. Пропоную до комітету громадян: Шабатуру, Грицея й Сокальчука.

Гр. Сокальчук: Раджу вибрати комітет з 5 членів.

Гр. Білоруський ставить внесення на замкнення дискусії. Ухвалено.

о. Гундяк: Справу треба розширити в пресі. Коли громадянська опінія буде рушена, то справа скорше поступить вперед.

Гр. Буката: Справу можна теж посунути вперед при помочи віч у справі дому бувшого Народного Комітету. Най весь народ по всій Америці знає, як заряджується в Ню Йорку грішми, які нарід складав на допомогу жертвам війни.

о. Пелехович: Треба в кождій громаді зібрати тих жертводавців, що складали жертви на „теґ дей" на руки Народного Комітету, а ті жертводавці най дадуть комітетови, який ми виберемо на сьому конґресі Обєднання, повновласть доходити прав тих жертводавців.

Предсідатель, з огляду на вичерпану лісту записаних до слова, реасумує конкретні внесення. Внески, які появилися про викінчення справи Дому У. Н. Комітету в Ню Йорку, можна зі собою полагодити.

Др. Мишуга: Відчитаю внесок, який може зібрати в одну цілість поставлені внески: Конґрес Обєднання вибирає комітет для відобрання дому бувшого Українського Народного Комітету зпід теперішнього безконтрольного заряду. Комітет має складатися з 5 членів і має постаратися перебрати сей дім під свій заряд, щоби остаточно викінчити справу та вислати гроші, одержані з ліквідації, на ту ціль, згідну з волею жертводавців, що складали колись жертви на „Український День" на руки У. Н. Комітету. Комітет має добиватися сього права на основі послідної ухвали У. Н. Комітету та на основі повновластий, виставлених жертводавцями „українського дня". Внески о. Пелеховича, гр. Букати й о. Гундяка уважається за директиви для комітету.

Внескодавці годяться на сей внесок.

При голосованню над внеском проти внеску заявився тільки один голос.

У склад комітету для викінчення справи дому У. Н. Комітету вибрано одноголосно: о. Улицького, гр. Ядловського, гр. Сокальчука, гр. Борисевича й гр. Слободяна.

ДИСКУСІЯ НАД ЗВІТОМ УСТУПАЮЧОГО УРЯДУ.

Гр. Гвіздь: Чому гр. Ядловський не здав звіту, як чинний голова „Обєднання", заступаючи о. Сполітакевича? — Чи гроші на „оборону Петлюри" були спеціяльно на це зібрані, чи „Обєднаннє" від себе вислало?

Гр. Ядловський: Дійсним головою „Обєднання" був о. Сполітакевич, котрий і здав звіт. Я був лиш заступником на час відпустки голови, і я перевів лиш 2 чи 3 засідання, так, що я не маю з чого здавати звіту.

Др. Мишуга: Гроші на „Оборону Петлюри" були зібрані людьми з призначенням на цю ціль.

Голова Контрольної Комісії, о. Л. Левицький вносить, щоб уділити уступаючому урядови „вотум" довіря через повстання з місць.

Предсідник це заряджує і **Конгрес принимає уступлення старого уряду і висказує „вотум" довіря через повстання з місць.**

ЗВІТ ВЕРИФІКАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ.

Предсідатель Верифікаційної Комісії гр. Г. Пипюк здає звіт іменем Комісії. Комісія найшла повноправними делеґатами на IV. Конґрес, як слідує: 1) о. В. Н. Каськів, від. 103. Н. Помочи, в Нортгемптон, Па. (113 членів); 2) гр. Матвій Притуляк, 102 від. в Клівленд, О. (160 чл.) — від. 251. У. Н. С. (74 чл.), від. 112 У. Н. С. (128 чл.), Січова Орґанізація, від. 39; 3) гр. Григорій Пипюк, від. 151. У. Н. С. в Алентавн, Па. (55 чл.); 4) гр. Григорій Біленький, від. 147, Алентавн, Па. (206 чл.); 5) Антін Зубрид, від. 257. У. Н. С. в Джерзи Сиі, Н. Дж. (37 чл.); 6) Теодор Хоркавців, від. 34. Н. П. в Кумболя, Па. (61 чл.); 7) Теодор Марпа, від. 107. Н. П. в Бет, Па. (38 чл.); 8) Ілія Микитюк, від. 55. У. Н. С. в Куртіс, Бей, Мд. (30 чл.), від. 81. У. Н. С. (55 чл.), від. 290. У. Н. С. (37 чл.); 9) Іван Лесюк, від. 282. У. Н. С. в Сиракюз, Н. Й. (106 чл.), від. 317. У. Н. С. (65 чл.); 10) Михайло Процько, від. 85. У. Н. С. в Гейзелтон, Па. (70 чл.); 11) Михайло Дмитриків, від. 388. У. Н. С. в Честер, Па. (122 чл.); 12) о. Михайло Кашуба, від. 66. У. Н. П. в Шикаґо, Ілл. (82 чл.), „Україна", Будівельно-Позичкове Тов. в Шикаґо, Ілл.; 13) Петро Сасс, від. 247. У. Н. С. в Вилмінґтон, Дел. (159 чл.); 14). Теодор Німець, від. 356 У, Н. С. в Филаделфії, Па. (16 чл.); 15) Гринько Шабатура, делеґат Укр. Нар. Помочи, в Питсбурґ, Па.; 16) Михайло Вітів, від. 104. У. Н. С. в Перт Амбой, Н. Дж. (114 чл.); 17) Йосиф Буката, Спів. Тов. „Боян", в Перт Амбой, Н. Дж.; 18) Стефан Куций, Горожанський Клюб, в Перт Амбой, Н. Дж.; 19) Роман Слободян, бр. св. Михаїла, Елізабет, Н. Дж.; 20) Микола Воробець, від. 204 У. Н. С., Ню Йорк (52 чл.); 21) Стефан Чопех, від. 347. У. Н. С., в Милвил, Н. Дж.; 22) Павло Романишин, Укр. Народний Комітет, Нюарк, Н. Дж.; 23) І. Борисевич, „Провидінє" в Зл. Держ.); 24) Яків Красновський, від. 65. У. Н. С., в Елізабет, Н. Дж. (186 чл.); 25) о. Іван Гундяк, Клюб Укр. Молоді, в Майнерсвіл, Па., від. 97. У. Н. П. (це два нові товариства, що вступили в члени Обєднання); 26) Микола Близнак, Січ. ім. Б. Хмельницького в Ню Йорку; 27) А. Петляр, від. 219. У. Н. С. в Вестчестер, Па. (23 чл.); 27) Николай Наконечний, від. 239. У. Н. С. в Филаделфії, Па. (112 чл.); 28) Стефан Гвіздь, від. 163. У. Н. С. в Филаделфії, Па. (72 чл.); 29) Филимон Саґатий, від. 137. У. Н. С. в Істон, Па. (92 чл.); 30) Стефан Кудрик, від. 44. У. Н. С., в Нортгемптон, Па. (86 чл.); 31) Володимир Білоруський, від. 372. У. Н. С., в Плейнфілд, Н. Дж. (11 чл.), Січова Сотня ім. Сагайдачного, в Честер, Па. (42 чл.), Укр. Школа в Честер, Па.; 32) Григорій Стеців, від. 237. У. Н. С., в Честер, Па. (100 чл.); 33) Михайло Фатюк, від. 12. У. Н. С. в Йонкерс, Н. Й. (53 чл.), від. 8. У. Н. С. (100 чл.); 34) Стефан Ялечко, Укр. Нар. Поміч, в Питсбурґу, Па.; 35) о. Михайло Лисяк, Горожанський Клюб, в Перт Амбой, Н. Дж.; 36) Николай Давискиба, Тов. Запорожська Сі і Сест. Покрови Пресв. Марії в Бостон, Масс.; 37) Стефан Кордияк, від. 155. У. Н. С. в Перт Амбой, Н. Дж.; 38) Теодозій Каськів, Укр. Нар. Комітет, в Нюарку, Н. Дж.; 39) А. Цурковський, Провидінє в Зл. Держ.; 40) О. Стеткевич, від. 25. У. Н. С. в Джерзи Сиі, Н. Дж. (27 чл.); 41) Стефан Слободян, від. 105 У. Н. С. в Найставн, Па. (96 чл.); 42) П. Сокальчук, укр. прав. парохія в Ню Йорку, Н. Й.; 43) Петро Мартинюк; 44) Василь Загаєвич, Ліга Амер. Горожан укр. походження в Ню Йорку; 45) Дмитро Капітула, від. 7. У. Н. С. в Мекаду, Па. (130 чл.); 46) Олександер Мейбо, від. 110 У. Н. Пом. в Нюарку, Н. Дж.; 47) о. Василь А. Новосад, Нюарк, Н. Дж.; 48) о. Ал. Улицький, Джерзи Сиі, Н. Дж.; 49) Т. Чемерис, „Провидінє" в Зл. Держ.; 50) В. Лотоцький, „Провидінє" в Зл. Держ.; 51) Вол. Кедровський, Запорожська Січ, Ню Йорк (62 чл.); 52) др. В. Клодницький, Орґ. Укр. Горожан в Шикаґо, Ілл.; 53) о. Йосиф Пелехович, укр. школа в Алентавн, Па.; 54) о. Андрій Іванишин, Укр. Школа в Ню Йорку; 55) о. др. Жук, бр. св. Петра і Павла, від. У. Н. Пом. в Карнеґі, Па.; 56) о. В. Сполітакевич; 57) о. Л. Левицький; 58) Др. Л. Мишуга, 59) О. Ревюк; 60) о. М. Струтинський; 61) Т. Грицей; 62) С. Ядловський; 63) М. Дармограй; 64) В. Титанич; 65) П. Ковальчик.

По звіті верифікаційної комісії приступлено до дальших точок нарад.

(Дальше буде).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Братство св. Володимира, відділ 105 У. Н. Союза, зложило $25.00 на потерпівших від повені у Галичині.

За Уряд Братства:
С. Слободзян, секр.

АНСОНІЯ, КОНН.

З весільної забави на поводян.

Дня 22. жовтня відбулось весілля у гром. Василя й Марії Шуран. Чесні гості, як щирі діти неньки України, не забули за рідний край, а особливо за нещасні жертви повені, котра навістила нашу вітчину й полишила пів міліона наших братів і сестер без одежини, кавалка чорного хліба, тай даху над головою, та що чотириста сіл пішло з филями рік. Навіть маленькі шкільні діти, як се почули, то жертвували, що мали, по пять чи десять центів, які одержали на цукорки. Нехай буде се приміром й другим дітям. Збіркою занялись: С. Мартинчук і В. Вавро.

Зібрано $15.95 і відослано до Обєднання.

Жертвували слідуючі особи: По $1.50: М. Юзьвак, Марія Юзьвак; по $1.00: С. Мерещак, В. Шуран, М. Шуран, І. Шуран, Г. Пелеш, Т. Захаревич, С. Мартинчук, В. Вавро; В. Глива 75 ц.; по 50 ц.: П. Крупа, Т. Барановський, І. Докля (мол.), І. Патуляк (мол.), М. Сидоряк, М. Синявський; по 25 ц.: І. Пиріг, Г. Ротко, К. Кузяк.

Діти зложили 45 ц.

Разом зібрано $15.95.

В. Вавро.

АЛЕНТАВН, ПА.

Привіт і жертва на потерпівших від повені.

Український Американський Клюб в Алентавн, Па., на спеціяльнім мітинґу дня 23. жовтня ухвалив вислати Четвертому Конґресови „Обєднання" щирий привіт, побажати успіхів в нарадах і передали через делеґата громадянина Григорія Пипюка $25.00 на потерпівших від повені.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".